

Aan: de voorzitters en woordvoerders asielbeleid van de fracties in de Eerste Kamer

20 januari 2020

Geachte Leden van de Eerste Kamer,

Op 21 januari bespreekt uw Kamer de maatregel tot afschaffing van gefinancierde rechtsbijstand in de eerste fase van de asielprocedure. In deze brief wil ik, namens de Vereniging voor Asieladvocaten en -juristen Nederland (VAJN), u vragen om deze maatregel kritisch te bekijken, nu deze de Nederlandse asielprocedure langzamer, minder zorgvuldig en duurder maakt.

Staatssecretaris Broekers-Knol van Justitie en Veiligheid heeft aangekondigd dat ze de gefinancierde rechtsbijstand aan asielzoekers drastisch gaat inperken om, naar eigen zeggen, de IND te ontlasten en de asielprocedure op Europees niveau te harmoniseren. Deze maatregel behelst een wijziging van AMvB (het Besluit vergoedingen rechtsbijstand), alsmede een herinrichting van de asielprocedure.

Uw Kamer heeft bij motie van 18 december 2018 (de ‘motie-Strik’) de (toenmalige) staatssecretaris opgedragen om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de AMvB een ex ante uitvoeringstoets uit te voeren bij zowel de immigratie- en naturalisatiedienst (IND) als de rechterlijke macht om vast te stellen of gestelde doelen daadwerkelijk worden gediend met de voorgenomen afbouw van rechtsbijstand zonder aantasting van de zorgvuldigheid. Inmiddels zijn de resultaten van deze toetsen bekend en ook aan Uw Kamer gezonden.

Uit beide analyses blijkt dat de doelstellingen van de maatregel er niet door worden gerealiseerd: de IND wordt met deze maatregel niet ontlast maar krijgt juist extra taken toebedeeld, de verwachting is dat er meer zaken in de verlengde asielprocedure terecht zullen komen waardoor procedures vertragen en de rechtspraak verwacht een forse toename van het aantal beroepsprocedures. De asielprocedure wordt er op Europees niveau bovendien niet door geharmoniseerd, nu blijkt dat in tenminste zeven andere EU-lidstaten wél gefinancierde rechtsbijstand wordt verleend in de eerste fase.

Bij het ontwerp van de huidige procedure, ruim tien jaar geleden, is uitdrukkelijk een gedegen rol toebedeeld aan de rechtsbijstand. Alleen op die manier ging de snelheid van de procedure niet ten koste van de zorgvuldigheid. De Nederlandse asielprocedure geldt internationaal als snel en goed. Deze is onlangs, na goedkeuring bij referendum, door Zwitserland gekopieerd inclusief gefinancierde rechtsbijstand in de eerste fase.

Zorgvuldigheid is niet alleen een belang van de asielzoeker zelf, maar ook van een overheid die niet mag riskeren mensen terug te sturen naar een levensgevaarlijke situatie, én tegelijkertijd wil voorkomen dat asielzoekers na afwijzing van hun asielprocedure verder

procederen of herhaalde aanvragen indienen. Dit is ook de conclusie van de commissie Van Zwol.

Het doorzetten van deze maatregel is bovendien onbegrijpelijk op een moment waarop de IND in crisis verkeert door ondercapaciteit en uit de pan rijzende doorlooptijden. Dit jaar was de dienst al 5,5 miljoen euro kwijt aan dwangsommen. De staatssecretaris gaf onlangs aan dat het nog wel tot 2022 kan duren voordat de IND zich weer aan de wettelijke beslistermijnen kan houden. Zelfs als de maatregel een redelijk doel zou dienen, zou verwacht kunnen worden dat de IND pas nieuwe taken toebedeeld krijgt wanneer de organisatie op orde is en de bestaande werklust aankan.

Ten aanzien van de uitvoering van de motie-Strik willen we u nog wijzen op het volgende.

Uit de impactanalyse van de IND blijkt niet of de gestelde doelen daadwerkelijk worden gediend met de voorgestelde maatregel, en er wordt niet ingegaan op de gevolgen van de maatregel voor de zorgvuldigheid van de asielprocedure. Daarmee zijn de in de motie gestelde vragen niet beantwoord.

Daarnaast blijkt uit de impactanalyse van de IND op geen enkele wijze wat de voordelen zouden zijn van de maatregel (ten aanzien van zorgvuldigheid, snelheid, efficiëntie, kosten, etc.), terwijl er wel diverse nadelen en risico's naar voren komen. De vraag dringt zich op waarom de resultaten van de onderzoeken, tezamen met het rapport van de commissie Van Zwol, niet hebben geleid tot het afzien van de maatregel.

De impactanalyse van de IND geeft aan dat de definitieve berekening van kosten en effecten pas in een later stadium kan worden uitgevoerd, wanneer de modaliteit van implementatie bekend is, en adviseert om diverse pilots te houden voordat de maatregel wordt ingevoerd.

Indien de staatssecretaris de maatregel, ondanks het volstrekte gebrek aan enige logische onderbouwing, wenst door te zetten dan zou het in de rede liggen dat dit aanvullend onderzoek wordt gedaan vóórdat de AMvB wordt gewijzigd.

Wij verzoeken Uw Kamer dan ook om de staatssecretaris bij motie te verzoeken om het onderzoek in die zin alsnog uit te doen voeren, met de focus op een doorrekening van de daadwerkelijk voorziene implementatie van de maatregel, inclusief pilots, en waar nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan zowel de door de maatregel te dienen doelstellingen, als aan de zorgvuldigheid (en snelheid) van de asielprocedure.

Namens het bestuur,

Wil Eikelboom,
Voorzitter